PULCHRI-STUDIO
1847 1897
TENTOONSTELLING
VAN
SCHILDERIJEN
VAN
OVERLEDEN MEESTERS
WERKENDE
LEDEN
WILLY MARTENS

April, 1897

PULCHRI-STUDIO.

1847—1897.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/catalogusdertent00pulc

B01618-1
710
2.4

Schilderkundig Genootschap Pulchri-Studio

CATALOGUS

DER

TENTOONSTELLING

VAN

SCHILDERIJEN

VAN

OVERLEDEN MEESTERS

(Werkende leden)

TER GELEGENHEID VAN HET 50 JARIG BESTAAN
VAN HET GENOOTSCHAP

April 1897.

's-Gravenhage — Mouton & Co.

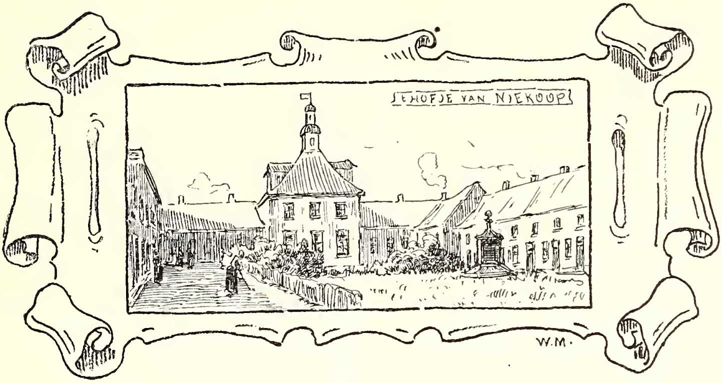

PULCHRI-STUDIO.

1847—1897.

De geschiedenis van Pulchri Studio is grootendeels de historie van de Nederlandsche schilderkunst gedurende de laatste helft dezer eeuw. Bijna alles wat in dat tijdperk op het gebied der schoone kunsten hier te lande heeft uitgemunt, is op Pulchri's bodem gekweekt of heeft zijne geurigste bloemen daar zien ontluiken. Tal van wisselingen in richting en opvatting heeft de confrerie in die 50 jaren zien opdoemen en verdwijnen. Was het de wonderbare aantrekkingskracht der residentie met hare schilderachtige om-

geving, haar bekoorlijk Scheveningen, de machtige zee, die bron van studie onzer schilders, welke meer en meer van 's-Gravenhage de gezochte en bevoorrechte woonplaats van bijna alle artisten van naam maakte? Zeker is het, dat van lieverlede zoo de hoofdstad als andere plaatsen, door schilders, die een naam te winnen of te verhoogen hadden, verlaten werden, om zich in den Haag te vestigen. Pulchri-Studio zette voor al die kunstenaren zijne gastvrije deuren open, behartigde hunne belangen, en werd langzamerhand van een eenvoudig stedelijk genootschapje, dat zich niet buiten de grenspalen zijner gemeente bewoog, eene invloedrijke, machtige Maatschappij, die in binnen- en buitenland haren goeden naam weet te handhaven.

Bescheiden en nederig kwamen op 13 Januari 1847 de heeren L. Hardenberg, Jan Weissenbruch, J. F. van Deventer, W. A. van Deventer, W. Roelofs, H. Michaël, J. J. van der Maaten, J. F. Hardenberg en J. H. Weissenbruch bijeen, met het oogmerk om een genootschap te stichten, dat de kunst bevorderen zou door het teekenen naar het gekleed model en het geven van kunstbeschouwingen.

Voorloopig droeg men de leiding der werkzaamheden aan de twee eerstgenoemden op, en deze kweten zich met zulk een gelukkig gevolg van die taak, dat

een aantal kunstenaren als B. J. van Hove, J. Bosboom, R. Craeyvanger, P. J. van Wijngaerdt, Huib van Hove, Charles Rochussen, S. L. Verveer, E. L. Verveer en David Bles zich bij hen aansloten.

Eene algemeene samenkomst op 23 Januari in een der lokalen boven het korenhuis, waar drie eeuwen vroeger het St. Lucas-gild gezeteld had, was daarvan het gevolg. Men stelde een reglement vast, doopte op 10 Februari de jonge spruit: Pulchri-Studio (Aan de beoefening van het schoone) en verkoos een bestuur, bestaande uit de heeren: B. J. van Hove, Voorzitter, H. Michaël, Secretaris, J. Bosboom, Penningmeester, Huib van Hove en R. Craeyvanger, Commissarissen voor de teeken-avonden, L. Hardenberg en J. Weissenbruch, Commissarissen voor de kunstbeschouwingen.

B. J. van Hove.

Er zouden twee categoriën van leden zijn: werkende en kunstlievende.

Toen ging men zoeken naar een geschikt lokaal en vond dit in de 1e Wagenstraat No. 81. Het nieuwe lokte aan, en reeds na afloop van den eersten teeken-avond traden al dadelijk de volgende kunstenaars als werkende leden toe: J. E. J. van den Berg, J. van

der Drift, J. Ehnle, J. C. d'Arnaud Gerkens, J. F. Hoppenbrouwers, H. F. C. ten Kate, Ch. Leickert, J. Stroebel, P. G. Vertin en A. Waldorp. Als kunstlievende leden lieten zich inschrijven de heeren: A. Schelfhout, P. M. Brouwer, J. H. van de Sande Bakhuijzen, C. L. W. Dreibholtz, J. Moerenhout, C. 't Hoen J. B. Weenink en J. B. van der Hulst.

En even als de stadhouders in vorige eeuwen bij velerlei gelegenheden de ingenomenheid van het huis van Oranje met de confrerie Pictura getoond hadden, zoo aanvaardde ook Z. M. Koning Willem II op 22 April 1847 welwillend het Beschermheerschap over de nieuwe broederschap en bood de erkentelijke schildersbent den kunstlievenden vorst een album met teekeningen aan. Als een schitterend gevolg voor den Hoogen Beschermheer werd tevens het eerelidmaatschap aan den Prins van Oranje, Prins Frederik, Prins Alexander en Prins Hendrik der Nederlanden aangeboden.

Men kon nu op eene aanzienlijke ledenlijst bogen, maar het lokaal voldeed in geenerlei opzicht, en eene poging om in de Ridderzaal op het Binnenhof eene flinke ruimte te verkrijgen, mislukte. Voor de Kunstbeschouwingen koos men voorloopig de groote zaal in *De oude Doelen*, doch voor het teekenlokaal behielp men zich tot December 1847 met eene kamer naast de toenmalige Hal op de dagelijksche Groenmarkt,

en verhuisde later naar de groote zaal boven het Boterhuis op de Groote Markt.

Van den Doelen trok men in den winter van 1848—49 voor de kunstbeschouwingen naar de Logezaal op den Fluweelen Burgwal. Toen nu op 1 October 1848 het *eerste* genootschappelijke jaar verstreken was, bleek uit de rekening en verantwoording van den Penningmeester, dat de ontvangsten *f* 817.— en de uitgaven *f* 815.— hadden bedragen, zoodat men *f* 2.— overhield!

Langzaam en bedaard gaat het Genootschap vooruit. De huur van het teekenlokaal bezwaart Pulchri, en daar het stedelijk bestuur van geene vemindering wil hooren, ziet men naar een ander lokaal om, en verhuist in Juli 1851 met het armzalig inboedeltje naar een zolder boven een stal, die voor een bagatel gehuurd was.

R. Craeyvanger.

Men had intusschen een ruim en goed lokaal gevonden, en wel boven de school van het Departement der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, op den hoek van Buitenhof en Gevangenpoort, waarin nu het Kadaster gevestigd is. Voor ruim *f* 200.— 's jaars

kon men daar des Woensdags en Zaterdags, van 6—9 ure, naar hartelust teekenen. En toen men in October 1851 de 4e Algemeene Jaarvergadering hield, kon de Voorzitter mededeelen, dat men in het afgeloopen jaar op de kunstbeschouwingen 15 teekeningen voor een bedrag van *f* 300.— verkocht had! Vijf en twintig jaar later verkocht men 53 teekeningen voor *f* 5065.--, en nog 15 jaar daarna (1892—93) bereikte men het hooge cijfer van *f* 7453.—.

De staat van het Genootschap wordt echter zoo gunstig, dat het Bestuur zijn werkenden leden voorstelt, jaarlijks teekeningen aan te koopen van jeugdige lidmaten, die aanleg en talent toonen, doch wier werk nog moeilijk koopers vindt. Die teekeningen zullen dan het eigendom van het Genootschap worden, terwijl over de latere bestemming daarvan nader beslist wordt. Het eerste jaar begint men zeer bescheidenlijk met de beschikking over eene som van *f* 150.—.

J. Bosboom.

Als in 1855 Gelderland en Noord-Brabant door watersnood geteisterd worden, en de liefdadigheid de slachtoffers dier groote ramp te hulp komt, brengt ook het jeugdig Genootschap eene verzameling aquarellen

bijeen, houdt op 25, 26 en 27 Maart in de Loge-zaal daarvan eene Tentoonstelling en verkoopt 1950 loten tegen *f* 1.— het lot ten bate der ongelukkigen.

De teekenavonden werden destijds druk bezocht. Menigmaal schaarden zich dertig tot veertig teekenaars rondom het model. Enkelen wisten die studiën (met de pen of in waterverf) zoo vlug en behagelijk te teekenen, dat zij menigmaal als geestige, losse aquarellen dadelijk koopers vonden.

Er heerschte daarbij een opgewekte, hartelijke toon onder de bentgenooten, en al spoedig ontstond het verlangen om, na afloop van het teekenen, des Zaterdags althans, gezellig een uurtje bij elkaar te blijven, en door bemiddeling van den concierge ververschingen te krijgen. Dit plan gelukte, en nu werd het gezamenlijk dominospelen, hier en daar door dam- of schaakbord afgewisseld, de bron van allerlei pret en dwaasheden. Hoe trouwer de vriendschap bleef, hoe valscher men elkaar met de aan te zetten steenen trachtte te bedotten. Die uitspanningsuren werden op zulk een hoogen prijs gesteld, dat men nu oudere leden nog met vuur en ophef over die amusante Zaterdagavondjes hoort praten.

Ook de „zittende" kunstbeschouwingen bloeiden in hooge mate. In de groote Loge-zaal zat men rustig en aangenaam, zoo juist geschikt om kalm en op zijn gemak te genieten, aan een groote, breede tafel, welke,

in den vorm van een hoefijzer, rondom de geheele zaal liep. Elke teekening ving haar loop aan van een der uiteinden en werd van hand tot hand overgeleverd. Zoo schoof zij langzaam voort, beoordeeld, bewonderd, gewikt en gewogen door ieder paar oogen, dat volkomen den tijd had om aan het kunstwerk te gast te gaan. Bij die kunstreis rondom de zaal bleef het vaderlandsch „haast u langzaam” aller devies. Schijnbaar vreemd klinkt het, dat de mooiste werken hier het slechtst vooruit gingen en die van de minste der broederen het vlugst.

Louis Meijer.

Onderging een kunstwerk op zijn miniatuuruitstap hier of daar groote vertraging, omdat eenige kunstvrienden van de ware soort er zich niet van konden losmaken en over menig punt van gedachte wisselden, dan bleven immers altijd de overburen van deze open (kunst-)tafel ter beschouwing over. De geheele omgeving bood gemeenlijk overvloed van stof aan, zoo men ze in de voortschuivende teekeningen zelve niet vond.

De heeren bleven dikwerf ambulant, ten einde hier

en daar achter de stoelen der gezeten dames enkele bijzonder mooie teekeningen te kunnen volgen, als kamerheeren eener voorbij wandelende Majesteit. En het was daarbij een opmerkelijk verschijnsel, dat die aquarellen, welke vóór de liefste kopjes en fraaist gevulde halzen gevangen bleven, ook zeer stellig de heeren het allermeest boeiden!

Daarbij had die zittende kunstbeschouwing ook nog de voor velen groote aantrekkelijkheid, dat men er menigmaal het voorrecht genoot, aan dezelfde tafel plaats te nemen als de leden der Koninklijke familie. Koningin Sophia met Prins Alexander, Prins en Prinses Hendrik, waren van die toenmalige kunstbeschouwingen getrouwe bezoekers, en menigeen gevoelde zich niet weinig gestreeld, aan het hoofdeinde der dubbele tafel waaraan men zelf gezeten was, de Koningin met haar gevolg te zien plaats nemen, en Hare Majesteit te hooren praten. Pulchri Studio's voorzitter genoot dan de eer aan H. Majesteit's rechterzijde tot cicerone te dienen en aan de Hooge bezoekster, op haar verlangen, de kunstenaars voor te stellen, wier aquarellen het welgevallen der Vorstin wegdroegen.

Terwijl Pulchri Studio aldus in het gezellig leven der hofstad meer en meer ging medetellen en Z. M. Koning Willem III op 13 September 1856 het Beschermheerschap aanvaard had, toonde ook het stedelijk

bestuur Pulchri Studio als mondig kunstlichaam te erkennen, door het uit te noodigen, de te 's Gravenhage gevestigde kunstschilders bijeen te roepen, ter benoeming van 2 leden in de Commissie voor de stedelijke Tentoonstelling. Het werd trouwens tijd, dat de artisten stem in hun eigen kapittel kregen. In die vergadering van 10 December '56 ging het warm toe. De bijeengekomen kunstenaars gaven het door hen gekozen tweetal: Louis Meyer en A. Schelfhout, een soort van *mandat impératif*. Men legde hun drie te bedingen voorwaarden op: 1° dat de twee gekozenen steeds bij het plaatsen der schilderijen zouden zijn; 2° dat zij zouden trachten onderscheidingen (gouden en zilveren medailles) te bedingen; 3° dat aan de Regeering verzocht zou worden, eene som gelds ter beschikking te stellen, ten einde daarvoor op de Tentoonstelling een of meer kunstwerken voor het Rijksmuseum aan te koopen.

Zoo nadert allengs de dag, waarop Pulchri Studio 10 jaar zal bestaan hebben, en men wenscht dat Jubileum feestelijk te herdenken. „Een bal of een feest met dames", aldus luidt meer karakteristiek dan galant de beslissing, „komt minder geschikt voor en zou voor het Genootschap nadeelige uitwerking kunnen hebben".

Men besluit derhalve tot een souper, waarbij ter versiering der zaal *f* 25 beschikbaar wordt gesteld.

Menigmaal bevatten de notulen vermakelijke of grappige voorvallen. Zoo beklaagt zich een kunstlievend lid-schilder, die als werkend lid niet aangenomen wordt, over deze z. i. ongehoorde bejeging, en vraagt naar de oorzaak daarvan. Men antwoordt, dat hem de reden daarvan onmogelijk opgegeven kan worden, „daar hiervan op de bij de ballotage gebruikte boontjes volstrekt niets stond.”

Naarmate het Genootschap zich uitbreidt, welt meer en meer het verlangen naar een eigen gebouw op. Zelfs oppert Jan Weissenbruch in 1858 het eerst het plan, om de som, welke men jaarlijks voor den aankoop van teekeningen besteedt, te kapitaliseeren en te doen bijdragen om mettertijd een „eigen huis” te koopen. In verband hiermede besluit de Vergadering van 24 November, '58, de som van *f* 50 daarvoor op zij te leggen, en later bepaalt men, dat jaarlijks een gedeelte van het batig saldo als reservefonds ten behoeve van een eventueel te koopen gebouw zal worden gekapitaliseerd. Men zal jaarlijks zooveel mogelijk *f* 200 daartoe afzonderen.

Intusschen doet zich in het begin van 1861 de welkome gelegenheid voor, om het hoofdgebouw van het Hofje van Nieuwkoop met den ruimen tuin voor *f* 585 's jaars te huren. Men zou hierdoor in het bezit komen van eene groote teekenzaal, eene hooggewelfde halle, tevens uitmuntend geschikt voor het gezellig ver-

keer, en van een uitgestrekten tuin met hoog hout, die de zomergenoegens zou verhoogen. Zes honderd gulden zou men noodig achten voor het aanschaffen van meubels. Het voorstel om tot een en ander te besluiten, wordt met 34 stemmen tegen twee aangenomen. Eén is er tegen „om het groote eind", en één houdt zich buiten stemming „omdat het hem niet schelen kan". Na geestdriftige aanneming vraagt een der leden „of men daar altijd op een droogje moet zitten", waarop een ander lid ZEd. inlicht, „dat er in het gebouw een pomp is."

Op 1 Mei 1861 werd het Hofje van Nieuwkoop betrokken. In de groote zaal stond een biljart en in den tuin was een kegelbaan gelegd, tot groote vreugde van zoo velen, die in dit oud-Hollandsch spel eene prettige uitspanning vonden. Die kegelbaan is eene bron van heel wat pret en jool geweest. Al dadelijk had er op 14 Juni 1861 het eerste koning-kegelen plaats, waarbij J. G. Vogel als de eerste koning werd gehuldigd en W. Heymans en J. M. Schmidt Crans de prinsen waren. Men hield een optocht door den verlichten tuin, geleidde den koning naar de voor hem bestemde troon in de groote zaal, en daar werd zulk een opgewekt festijn gevierd, zoo mild door allerlei grappen, toespraken en luimige ontboezemingen gekruid, dat het Haagsche St. Lucas-gild zich daar volkomen thuis gevoelde.

Trouwens, humor en geest waren peter en meter toen Pulchri onder den doop gehouden werd, en beloofden het trouw bij te staan. Zij hebben terdege woord gehouden. Al spoedig legde Pulchri in het Hofje den grondslag voor zijne „gezellige bijeenkomsten", die van lieverlede een grooten naam in den lande verwierven.

David Bles.

De opening en inrichting van het nieuwe gebouw lokte van alle zijden toetredende leden, zoodat in 1862 het gezamenlijk aantal leden 250 bedroeg. Na afloop der teekenavonden, dus na 9 uur, hield men societeit en bovendien nog des Zondags van 1—5 uur, waarbij vooral des zomers de tuin een allerprettigst vereenigingspunt werd.

Louis Meyer, die tien jaar lang, al kuchende en hoestende, ondanks de hem meer en meer slopende kwaal, met geestkracht en voortvarendheid de teugels van het bestuur gevoerd had, gevoelde zich nu verplicht, als aanvoerder af te treden. Het bestuur breidde zich in dien tijd (1863) tot elf leden uit.

Ter gelegenheid van het biljarten en domino-spelen om prijzen, welke wedstrijd in een geïmproviseerd

feest overging, gaven een paar leden eene vertooning van Blauwbaard's sprookje, welke zoodanig in den smaak viel, dat men van Perrault's sprookjes nog meer verlangde. De gelegenheid bood zich kort daarna aan, een „gezelligen avond" saam te stellen, waarop ook een paar nabootsingen van beroemde schilderijen (*Tableaux vivants*) werden vertoond. Men was in de wolken over de echt artistieke vertolking. Weldra verspreidde zich dit door de geheele residentie, en zeer velen, die niet tot Pulchri's kring behoorden trachtten de schildersbent te bewegen, die veelgeroemde Tableaux vivants ook voor uitgebreider kring te geven. Eindelijk besloot men ten bate van een op te richten ondersteuningsfonds voor hulpbehoevende kunstenaars, hunne weduwen of weezen, eene voorstelling voor het groote publiek te geven. Zij had plaats op 23 April 1864 in de groote Loge-zaal voor een zeer aanzienlijk publiek, met H. M. Koningin Sophia aan het hoofd. Men gaf daar o. a. Rembrandt's Nachtwacht, de huwelijksaanvraag naar Troost, Oubli des douleurs naar Gallait, terwijl mej. Mioulet en de heeren J. J. Cremer en T. van Westhreene de tusschenpoozen met zang- en letterkundige voordrachten aanvulden.

Pulchri's naam werd hierdoor populair, terwijl het opgerichte ondersteuningsfonds er bijzonder wel bij voêr. Maar behalve dit stoffelijk voordeel strekten de nu geregeld volgende vertooningen van levende beel-

den er in hooge mate toe, om den kunstzin op te wekken en liefde voor het schoone te verspreiden. Het publiek zag en bewonderde er de meesterstukken onzer oud-Hollandsche school; het werd ontvankelijker voor de schoonheden, die het in deze werkelijkheid beter leerde waardeeren en het kreeg daardoor de scheppingen dier eenvoudige groote kunstenaars inniger lief.

Ook in dezen tijd ontstond in den boezem van Pulchri het denkbeeld tot het oprichten van een museum van moderne kunst. Dit plan rijpte al meer en meer, tot dat men in eene circulaire aan de kunstlievende leden, „die beschouwd werden als de kern der deelnemers te vormen", geldelijken steun vroeg. Het genootschap zelf schreef voor eene som van *f* 1000 in; het stedelijk Bestuur liet zich evenmin onbetuigd, en aldus kwam vrij spoedig, onder gunstige voorteekenen, het gewenschte Museum tot stand.

De tableaux vivants bekoorden het publiek zoodanig, dat men ze in 1865 op nieuw gaf, en wel op twee achtereenvolgende avonden ten einde een ieder te kunnen voldoen. Het was een rijk programma van zes Tableaux, waaronder vooral de anatomische les naar Rembrandt, en de lijken van Egmont en Hoorne, naar Gallait, een diepen indruk maakten.

De *Portefeuille* van Pulchri-Studio, steeds ruim en mild voorzien, vol teekeningen en aqurellen, verspreidde de kunst der Haagsche St. Lucasbroeders door de elf

provinciën. De portefeuille reisde en trok, gelijk zij nog doet, het geheele land door, als een andere Petrus de Kluizenaar, de schoonheid der Nederlandsche kunst predikende het eigenaardige en pittoreske van ons wolken- en nevelland aanschouwelijk makende, en overal genot en voldoening brengende.

S. L. Verveer.

Ook bij de voorbereidingen, welke onze Regeering trof, om Nederland zoo gunstig mogelijk op de Wereldtentoonstelling van 1867 te Parijs vertegenwoordigd te zien, liet Pulchri Studio zich niet onbetuigd. Door zijn kloek optreden gelukte het, den Regeerings-Commissaris voor de schoone kunsten, den heer Wittering, artisten toe te voegen, om de belangen der kunstenaren ginds te behartigen.

Kort daarna, op 16 Februari 1867, vierde de deken der toenmalige schildersbent, A. Schelfhout, zijn 80en jaardag, voor welke gelegenheid het werkend lid, de heer M. Verveer, de gezamenlijke werkende leden van Pulchri Studio, vroolijk in den tuin kegelende, op eene photographie afbeeldde, welke merkwaardige plaat den krassen tachtig-jarige werd aangeboden.

1 J. Destré. — 2 S. Verveer. — 3 Frid. Becker. — 4 J. Kleijn. — 5 J. Huygens. — 6 Blommers. — 7 Last. — 8 De Poorter. — 9 Hans. — 10 Schmidt Crans. — 11 Brunings. — 12 J. H. Weissenbruch. — 13 J. v. d. Sande Bakhuyzen. — 14 W. Maris. — 15 Gen. van Mulken. — 16 W. Nakken. — 17 Hanedoes. — 18 J. G. Vogel. — 19 T. v. Westhreene. — 20 C. Bisschop. — 21 S. J. v. d. Bergh. — 22 J. van Deventer. — 23 J. Bosboom. — 24 J. B. van Hove. — 25 J. W. van Borselen. — 26 J. de Rop. — 27 Ph. Sadée. — 28 C. Stortenbeker. — 29 E. Verveer. — 30 W. van Deventer. — 31 W. Hofman. — 32 J. van de Velde. — 33 J. Kachel. — 34 C. Sierig. — 35 J. Hingman. — 36 J. van Witsen. — 37 Joh. Gram. — 38 J. C. d'Arnaud Gerkens. — 39 P. Heise. — 40 R. Burnier. — 41 A. Ising. — 42 J. Hardenberg. — 43 C. Vosmaer. — 44 J. Heijmans. — 45 C. A. Last. — 46 Dr. Lindo. — 47 J. Otterbeek. — 48 W. Stam. — 49 P. Stortenbeker. — 50 van Franckenberg. — 51 J. Stortenbeker. — 52 F. Lintz. — 53 J. Stroebel. — 54 Thijs Maris. — 55 J. Vrolijk. — 56 De Cocq. — 57 M. Verveer. — 58 J. Tideman. — 59 W. De Meyier. — 60 David Bles. — 61 J. B. Tom. — 62 Last Jr. — 63 J. G. Smits.

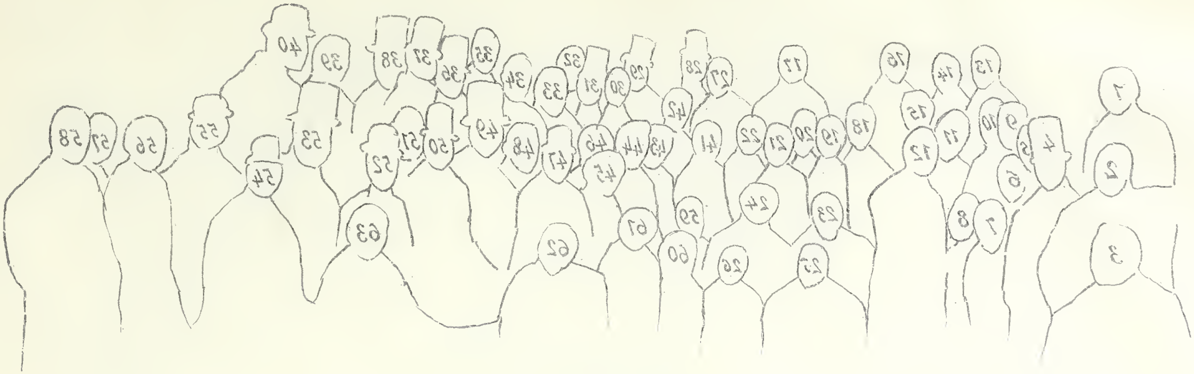

1 J. Destre. — 2 S. Verveer. — 3 Frid. Becker. — 4 J. Kleijn. — 5 J. Huygens. — 6 Blommers. — 7 Last. — 8 De Poorter. —
9 Hans. — 10 Schmidt Crans. — 11 Brunings. — 12 J. H. Weissenbruch. — 13 J. v. d. Sande Bakhuyzen. — 14 W. Maris. —
15 Gen. van Mulken. — 16 W. Nakken. — 17 Hanedoes. — 18 J. G. Vogel. — 19 T. v. Westhreene. — 20 C. Bisschop. —
21 S. J. v. d. Bergh. — 22 J. van Deventer. — 23 J. Bosboom. — 24 J. B. van Hove. — 25 J. W. van Borselen. — 26 J. de Rop. —
27 Ph. Sadée. — 28 C. Storteubeker. — 29 E. Verveer. — 30 W. van Deventer. — 31 W. Hofman. —
32 J. van de Velde. — 33 J. Kachel. — 34 C. Sierig. — 35 J. Hingman. — 36 J. van Witsen. — 37 Joh. Gram. —
38 J. C. d'Armand Gerkens. — 39 P. Heise. — 40 R. Burnier. — 41 A. Ising. — 42 J. Hardenberg. — 43 C. Vosmaer. —
44 J. Heijmans. — 45 C. A. Last. — 46 Dr. Lindo. — 47 J. Otterbeek. — 48 W. Stam. — 49 P. Stortenbeker. — 50 van Franckenberg. —
51 J. Stortenbeker. — 52 F. Lintz. — 53 J. Stroebel. — 54 Thijs Maris. — 55 J. Vrolijk. — 56 De Cocq. — 57 M. Verveer. —
58 J. Tideman. — 59 W. De Meyier. — 60 David Bles. — 61 J. B. Tom. — 62 Last Jr. — 63 J. G. Smits.

DE KEGELBAAN.

16 Februari 1867.

Van lieverlede neemt Pulchri Studio's populariteit zoo toe, dat de Loge-zaal te klein wordt, om alle kloppenden binnen te laten. Men begint eene „wandelende" kunstbeschouwing in overweging te nemen, maar deinst voor die omwenteling in de gezellige avondbijeenkomsten nog terug. Intusschen wordt het Reglement vlijtig herzien en besluit men in het vervolg het Bestuur te doen bestaan uit voorzitter, secretaris en penningmeester, twee Commissarissen voor de kunstbeschouwingen, een commissaris voor de teekenzaal, en een commissaris voor de gezellige bijeenkomsten. In de groote zaal der teeken-academie wordt in de maanden Juli en Augustus 1870 eene Tentoonstelling van het werk der leden en van de werken, die reeds een museum van moderne kunst vormen, gehouden. Voor deze Tentoonstelling had de Koninklijke beschermheer eene gouden en eene zilveren medaille ter beschikking gesteld. Ten bate van het ondersteuningsfonds bracht deze tentoonstelling eene flinke som op, terwijl ook de Vereeniging „Het Roode Kruis" daarvan geldelijk voordeel trok.

Intusschen neigen de „zittende" kunstbeschouwingen al meer en meer tot „wandelende" over te gaan, en ziet men reikhalzend uit naar eene groote, ruime zaal voor het steeds aangroeiend ledental. Het zilveren feest van Pulchri Studio wordt op 24 Februari 1872

met een souper in de Loge-zaal gevierd. Kort daarna krijgt het Museum voor Moderne Kunst, niet het minst door het krachtig optreden van Pulchri Studio, een gebouw op de Korte Beestenmarkt.

J. G. Vogel.

Omstreeks dezen tijd ontluikt de etsclub en wordt door verscheidene artisten een ijverig deel aan die oefeningen genomen. De verkoop van teekeningen neemt insgelijks toe en voor 38 stuks wordt eene som van *f* 1875 ontvangen.

Ter gelegenheid van het kroningsjubileum werd Z. M. den Koning een adres van hulde op perkament aangeboden en aanvaardde H. M. de Koningin gracieuselijk het Beschermvrouwschap. Omstreeks dezen tijd vestigde men het oog op het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, en werd eene commissie benoemd om naar een geschikt gebouw om te zien. Als eisch stelde men: Eene tentoonstellingszaal, die tevens voor het houden van kunstbeschouwingen geschikt is; eene teekenzaal; eene leeskamer; een societeitslokaal; eene bestuurskamer; eene concierge-woning. Boven alles zou dergelijk gebouw in het midden der stad gelegen moeten zijn.

Na lang zoeken en rondzien vond men een bijzonder geschikt terrein in de Willemstraat, eene oppervlakte van 1840 meter bevattende, welke voor 32500 gulden te koop was. De bouwmeesters J. F. Metzelaar en H. P. Vogel ontwierpen een plan; doch ondanks den milden steun van den Koninklijken beschermer slaagde men er niet in, de noodige gelden voor den bouw bijeen te krijgen.

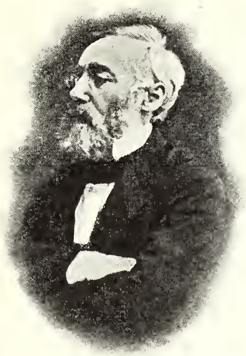
Jozef Israëls.

In dezen winter werd de „zittende" kunstbeschouwing in eene „wandelende" herschapen, en wel in den foyer van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen. Voor- en tegenstanders hadden eerst terdege hunne argumenten doen gelden. Verscheidene verzamelaars, aldus beweerden de voorstanders, hadden zich beklaagd over het beduimelen hunner kostbare teekeningen, terwijl deze, op hun sleeptocht over de tafels, van hand tot hand werden overgeleverd. Ook had men geen voldoenden afstand om het kunstwerk te beschouwen. De tegenstanders beweerden daarentegen, dat nu menige teekening kans had in een minder voordeelig hoekje te komen, en dat bovendien het publiek zich zou verdringen voor de meest bewonderde teekeningen, terwijl

het elders zoo ledig zou blijven als op eene Delftsche gracht. Men zou de teekeningen half of voor een kwart zien, de menschen op den rug en de gezelligheid zou gevlogen zijn.

D. A. C. Artz.

Men zwichtte echter voor den drang der omstandigheden, en sedert is het publiek reeds zoo aan deze Tentoonstelling langs de wanden gewend, dat nog slechts de verstokte conservatieven van 25 jaar geleden over de „gezellige kunstbeschouwingen" van weleer praten.

Ter gelegenheid van 's Konings huwelijk werd aan H.H. M.M. een album aangeboden, en droegen de leden door de vertooning van Rembrandt's Nachtwacht en De Schuttersmaaltijd door Van der Helst, in het Gebouw v. K. en W., tot opluistering van een groot festijn bij.

Meer en meer openbaart zich echter onder de leden van Pulchri Studio de drang naar een eigen huis, waar men zijn eigen meester is, zich volkomen thuis voelt en alles kan inrichten zooals men dit het beste acht. Als kunstenaarsgenootschap wordt Pulchri geëerd en

gezien, en als zoodanig durft het zich kloek en vrijmoedig tot 's lands Regeering wenden om te klagen over de wijze waarop enkele meesterstukken van oud-Hollandsche kunst in het nieuwe Rijks-museum te Amsterdam, ten gevolge van minder gunstig licht en omgeving, hun vroegere tooverkracht verloren hebben.

P. Stortenbeker.

Ten bate van de zich steeds uitbreidende betrekkingen met het buitenland benoemt Pulchri Studio eene Commissie van drie leden voor buitenlandsche tentoonstellingen, ten einde in overleg met de zustervereeniging Arti et Amicitiae te Amsterdam, bij collectieve inzendingen naar den vreemde, alles gezamenlijk te behandelen.

In den aanvang van Mei 1886 opent het Bestuur het welkome vooruitzicht op den aankoop van een geschikt huis en wordt het door de vergadering gemachtigd daarover te onderhandelen. Vijf maanden later verspreidt zich de blijde tijding, dat Pulchri Studio het huis op de Prinsengracht 57 heeft aangekocht, en zegt men de huur van het gebouw in het Hofje tegen 1 Mei 1887 op. Hetgeen aan Pulchri's fondsen ontbreekt, wordt met een renteloos voorschot

in aandeelen aangevuld, en zoo maakt Pulchri zich gereed om den blijden intocht in zijn eigen woning te houden. Doch eerst viert het nog op 26 Maart 1887 in de oude zaal met grooten luister en buitengewone geestdrift het zeventigjarig jubileum van zijnen oud-bestuurder J. Bosboom.

In de groote zaal van het hofje van Nieuwkoop met haar gewelfde eikenhouten koepel, den fraai gebeeldhouwden hoogen schoorsteen, de rijke lichtkroon, wier antieke vorm modern licht verspreidde, werd het schitterend festijn gevierd. In een der hoeken een reusachtig stilleven van wild en gevogelte, een zwaan met uitgespreide vleugels, faizanten en patrijzen, een stilleven zooals Jan Weenix ze wist te schilderen, met een neger in het witte kokspak daarnaast. Welk een aanblik, en welk een feest vol vroolijkheid en geest, dat zoo duidelijk de vermakelijke woorden op de kroonlijst vertolkte: „Zoolang nog de lepel in den breipot staat treuren wij nog niet. (Homeros)."

Op 1 October 1886 heeft de blijde intocht in het nieuwe huis plaats, en blijft, op aandrang der vergadering, het geheele Bestuur, dat dezen gewichtigen overgang heeft voorbereid, de teugels van het bewind voeren ten einde den nieuwen toestand te bestendigen.

In verband met de grootere uitgaven als anderzins, wordt de contributie der gewone, buiten- en buiten-

gewone leden van *f* 10— op *f* 15— gebracht. Het voorstel vindt wel tegenkanting, doch men beseft, dat men nu ook véél meer voor zijn geld zal genieten.

Nadat de kunstzaal door den belangeloozen bijstand der bouwmeesters Metzelaar, Peters en van Delden is opgericht, besluit men de kunstbeschouwingen zoo bij dag als bij avond te houden. De jaarlijksche gezellige bijeenkomsten hebben er niet alleen plaats, maar nu eerst is Pulchri-Studio bij machte zijne vleugelen kloek uit te slaan, en te toonen wat het vermag. De lasten, die het genootschap op zich genomen heeft, zijn groot, maar kunstenaars zijn goudmakers als zij ernstig willen, en eene verloting van schilderijen en teekeningen, welke de bentgenooten ten bate van het aangeworven gebouw afstaan, brengt al dadelijk niet minder dan 10000 gulden op.

Pulchri Studio gaat nu een tijdperk van bloei en welvaart tegemoet. De eene belangwekkende Tentoonstelling vervangt de andere: Daubigny volgt op Walter Crane; eene onvergetelijke Tentoonstelling van oude kunst (Mei 1890) wordt door eene verzameling van kunstnijverheidszaken afgewisseld. Zoo wordt de groote kunstzaal, die uitmuntend voldoet, de tijdelijke bewaarplaats van allerlei schoons, van zeldzaam mooie dingen, die eene vreugde voor het oog zijn. Millet, de schoonste Japansche bronzen en porseleinen, de zeldzaamste muziekinstrumenten, tentoonstellingen van

vreemde en vaderlandsche kunst: alles lokt naar Pulchri's Zaal.

In 1890 behaagde het H. M. de Koningin-Weduwe, Regentes, het Beschermvrouwschap van Pulchri Studio te aanvaarden.

H. W. Mesdag.

Een jaar later wenschte men de schuld van het Genootschap aan het ondersteuningsfonds te delgen, en bracht de kunstenaarsbent daartoe wederom het wondermiddel in praktijk, door een aantal teekeningen en schilderijen in eene som van *f* 12000 om te zetten, welke een kunsthandelaar hier ter stede daarvoor aanbood.

De gezelligheid werd intusschen geenszins veronachtzaamd, en de vroolijkheid en geest bleken terdege mee hun intrek in het nieuwe gebouw genomen te hebben Tal van prettige en vermakelijke avonden werden er in de nieuwe groote zaal gevierd. Zoo tableaux vivants als kluchten, in het genre der jaarlijksche revues, zag men er opvoeren, die evenzeer den geest prikkelden als het oog bekoorden; Pulchri Studio bleef even jong als frisch en guitig.

Men denke aan de wereldtentoonstelling van Chicago

met den Amerikaanschen trein; aan Trilby's avonturen; aan een avond met Sinterklaas-verrassingen; kortom aan tal van echte Pulchri-pretavonden, die even zoo vele onvergetelijke verrassingen en losbarstingen van jool en vernuft waren.

In 1892—93 werd het hoogste bedrag wegens verkochte teekeningen (*f* 7453.75) bereikt. Een jaar later, in October 1894, bevatte de Pulchri-zaal een interessante bloemlezing van de populaire kunst van zijnen kloeken en geestkrachtigen voorzitter H. W. Mesdag.

Het daaropvolgend jaar vierde Jozef Israëls zijn zeventigjarig jubileum, hetwelk echter, wegens bijzondere familieomstandigheden, op 27 Januari 1895, dus een jaar later, schitterend werd herdacht. Te midden zijner edelste en heerlijkste kunstwerken werd de wakkere zeventigjarige in de groote Pulchri-zaal gehuldigd en gevierd. Des avonds bood men den hooggbegaafden meester een feestmaal in het hôtel De Oude Doelen aan, en daar de (Groninger reuzen-) koek niet op kon, kwam men den volgenden avond opnieuw in Pulchri bijeen, om, vroolijk en uitgelaten, den meester in den letterlijken zin des woords: op de handen te dragen.

Voor en na deze zeldzaam-schoone Israëls-tentoonstelling trokken ons in de kunstzaal verzamelingen van het werk van Rochussen, van momentale en decoratieve kunst, groepen-tentoonstellingen,

oude prentkunst, kortom van allerlei aard voorbij.

Op den 2en Maart 1895 strekte het Genootschap zijne gezellige bijeenkomst ook tot het schoone geslacht uit, en noodigde de leden, ieder met eene dame, op eene boeren-bruiloft in het Roomhuis St. Lucas. De zaal zelve was in een tuin met kasteel en buitenherberg herschapen, en op dit schilderachtige terrein wemelde het van buitenlui uit verschillende provinciën, van typige boertjes en bekoorlijke boerinnetjes, kortom van figuren van allerlei aard. Het was een bijzonder geslaagd feest, dat jong en oud in hooge mate vermaakte.

In November en December 1895 werd in de groote zaal eene Tentoonstelling van werken van Jacob Maris gegeven, eene verzameling, wier volledigheid en gehalte algemeen hoog geprezen werd. Op den openingsdag boden kunstbroeders en vrienden in die zelfde zaal den beminden en eenvoudigen kunstenaar een vriendschappelijk feestmaal aan, waar de groote schilder vol geestdrift werd gehuldigd. Elchanon Verveer, die ongemerkt 70 jaar geworden was, werd in den Restaurant Royal op 19 April 1896 gevierd en bebloemd. In de kunstzaal zelve hield men eene bijzonder belangwekkende Tentoonstelling van de werken der schrijfsters Betje Wolff en Aagje Deken, en zoo ging men voort, de kunsthalle op alle mogelijke wijze aan haar doel te doen beantwoorden.

In het afgeloopen genootschappelijk jaar, 1 October 1896, telde Pulchri Studio 16 eere-leden, 62 donateurs, 113 gewone leden, 62 buitenleden, 105 buitengewone leden, 32 leden van de gezellige bijeenkomsten en 168 kunstlievende leden, Het ondersteuningsfonds mag op een kapitaal van *f* 20000 bogen, terwijl nog slechts een geringe last op het „eigen huis'' drukt.

Van een stedelijk teekenkransje,dat zich aanvankelijk als een bescheiden viooltje verscholen hield, heeft Pulchri Studio zich door geestkracht en verstandige leiding tot een Genootschap verheven, dat niet alleen een onmisbaar element in het leven der residentie vormt, maar dat de bevordering der stoffelijke belangen van Nederlandsche kunstenaren waardig en kloek voorstaat.

Moge Pulchri Studio, de beoefening van het schoone, steeds grooter en bloeiender worden.

Johan Gram.

BESTUREN

VAN

PULCHRI STUDIO

sedert de Oprichting van het Genootschap.

---

10 Febr. 1847—15 Jan. 1851.

Voorzitter: B. J. van Hove.
Secretaris: H. Michaël tot 1 Oct. 1848, daarna J. Bosboom.
Penningmeester: J. Bosboom tot 1 Oct. 1848, daarna A. F. Dona.
Commissarissen voor de Kunstbeschouwingen: L. Hardenberg en J. Weissenbruch.
Commissarissen van de Teekenzaal: Huib van Hove en R. Craeyvanger.

15 Jan. 1851—15 Jan. 1852.

Voorzitter: R. Craeyvanger.
Secretaris: F. van Westhreene.
Penningmeester: J. P. Galjaard.
Comm. Kunstbesch.: J. G. Smits en J. D. Koelman.
Comm. Teekenzaal: D. O. L. van Franckenberg en A. J. Madlener.

15 Jan. 1852 – 1 Oct. 1853.

Voorzitter: J. Bosboom, vervangt R. Craeijvanger. de overige bestuursleden zijn niet afgetreden.

1 Oct. 1853 – 1 Oct. 1863.

Voorzitter: Louis Meijer.

Secretaris: J. W. v. d. Berghe tot 1 Oct. 1858, daarna J. Kruseman tot 1 Oct. 1862, daarna J. C. d'Arnaud Gerkens.

Penningmeester: L. Hardenberg.

Comm. Kunstbesch.: J. D. Koelman tot 1 Oct. 1857. daarna C. Bisschop.

P. Stortenbeker.

Comm. Teekenzaal: H. van Ingen tot 1 Oct. 1857, daarna J. H. Weissenbruch tot 1 Oct. 1861, daarna J. G. Smits.

J. Kachel tot 1 Oct. 1860, daarna J. M. Schmidt Crans tot 1 Oct. 1861, daarna W. Nakken.

1 Oct. 1863—1 Oct. 1866.

Voorzitter: David Bles.

Ondervoorzitter: L. Hanedoes.

1e Secretaris: J. C. d'Arnaud Gerkens,

2e Secretaris en Bibliothecaris: J. W. van Borselen, beiden tot 1 Oct. 1865, daarna *Secretaris* Joh. Gram.

Penningmeester: J. J. v. d. Maaten tot 1 Oct. 1864, daarna J. G. Vogel.

Comm. Kunstbesch.: W. Nakken, J. v. d. Sande Bakhuijzen, F. Scheltema en Ph. Sadee tot 1 Oct. 1865, daarna M. van Raden en M. W. Liernur.

Comm. Teekenzaal: F. Becker en J. Maris.

1 Oct. 1866 – 1 Oct. 1869.

Voorzitter: S. L. Verveer.

Ondervoorzitter: J. C. d'Arnaud Gerkens.

Secretaris: Joh. Gram.

Penningmeester: J. G. Vogel tot 1 Oct. 1867, daarna W. Liernur tot 1 Oct. 1868, daarna J. G. Vogel.

Comm. Kunstbesch.: M. van Raden en W. Liernur worden 1 Oct. 1867 vervangen door J. v. d. Sande Bakhuijzen en W. Nakken, die 1 Oct. 1868 vervangen worden door J. G. Smits, J. W. van Borselen, B. J. Blommers en W. Maris.
Comm. Teekenzaal: F. Becker en J. Maris.

1 Oct. 1869—1 Oct. 1872.

Voorzitter: David Bles.
Secretaris: P. Stortenbeker tot 1 Oct. 1870, daarna J. M. Schmidt Crans.
Penningmeester: J. v. d. Sande Bakhuijzen tot 1 Oct. 1871, daarna G. Henkes.
Comm. Kunstbesch.: J. G. Smits, J. W. van Borselen, B. J. Blommers en W. Maris.
Comm. Teekenzaal: B. J. Blommers tot 1 Oct. 1870, daarna J. A. Last.
Comm. der Gez. Bijeenk.: C. Sierig tot 1 Oct. 1870, daarna W. C. Nakken tot 1 Oct. 1871, daarna E. Verveer.

1 Oct. 1872—1 Oct. 1875.

Voorzitter: J. G. Vogel.
Secretaris: Joh. Gram.
Penningmeester: J. W. van Borselen.
Comm. Kunstbesch.: B. J. Blommers en J. Stroebel.
Comm. Teekenzaal: J. A. Last tot 1 Oct. 1873, daarna J. van Gorkum Jr.
Comm. Gez. Bijeenk.: J. Otterbeek.

1 Oct. 1875—1 Oct. 1878.

Voorzitter: J. Israëls.
Secretaris: F. P. ter Meulen.
Penningmeester: J. v. d. Sande Bakhuijzen.
Comm. Kunstbesch.: B. J. Blommers tot 1 Oct. 1876, daarna A. Mauve.
G. Henkes tot 1 Oct. 1877, daarna B. J. Blommers.

Comm. Teekenzaal: J. van Gorkum Jr. tot 1 Oct. 1876, daarna P. v. d. Velden.
Comm. Gez. Bijeenk.: J. Maris.

1 Oct. 1878 – 1 Oct. 1881.

Voorzitter: D. A. C. Artz.
Secretaris: F. P. ter Meulen.
Penningmeester: J. van Gorkum Jr. tot 1 Oct. 1879, daarna A. Mauve.
Comm. Kunstbesch.: A. Mauve tot 1 Oct. 1879, daarna O. Eerelman.
B. J. Blommers tot 1 Oct. 1880, daarna F. du Chattel.
Comm. Teekenzaal: O. Eerelman tot 1 Oct. 1879, daarna H. J. v. d. Weele.
Comm. Gez. Bijeenk.: A. Neuhuijs tot 1 Oct. 1879, daarna J. Vrolijk.

1 Oct. 1881—1 Oct. 1884.

Voorzitter: P. Stortenbeker.
Secretaris: O. Eerelman.
Penningmeester: A. Mauve tot 1 Oct. 1883, daarna J. v. d. Sande Bakhuijzen.
Comm. Kunstbesch.: F. J. du Chattel tot 1 Oct. 1883, daarna J. Vrolijk.
W. Maris.
Comm. Teekenzaal: H. J. v. d. Weele tot 1 Oct. 1882, daarna R. Bisschop.
Comm. Gez. Bijeenk.: T. Offermans tot 1 Oct. 1883, daarna F. du Chattel.

1 Oct. 1884—1 Oct. 1889.

Voorzitter: D. A. C. Artz.
Secretaris: F. P. ter Meulen.
Penningmeester: J. v. d. Sande Bakhuijzen.
Comm. Kunstbesch.: W. Oppenoorth tot 1 Oct. 1888, daarna Ph. Zilcken.
T. Offermans tot 1 Oct 1888, daarna M. v. d. Maarel.

Comm. Teekenzaal: R. Bisschop.
Comm. Gez. Bijeenk.: C. Sierig tot 1 Oct. 1885, daarna P. de Josselin de Jong.
Comm. voor de Kunstzaal: J. Huijgens, (1888—1889).

1 Oct. 1889—heden.

Voorzitter: H. W. Mesdag.
Secretaris: F. P. ter Meulen tot 1 Oct. 1892, daarna Willy Martens.
Penningmeester: J. v. d. Sande Bakhuijzen tot 1 Oct. 1891, daarna Ph. Zilcken tot 1 Oct. 1892, daarna W. Oppenoorth tot 1 Oct. 1894, daarna Taco Mesdag.
Comm. Kunstbesch.: Ph. Zilcken tot 1 Oct 1891, daarna A. Boudewijnse tot 1 Oct. 1892, daarna J. Vrolijk tot 1 Oct. 1893, daarna L. Apol.
J. Vrolijk tot 1 Oct. 1890, daarna P. de Josselin de Jong tot 1891, daarna R. Bisschop tot 1 Oct. 1892, daarna F. J. du Chattel tot 1 Oct. 1894, daarna K. Klinkenberg.
Comm. Teekenzaal: A. Koster tot 1 Oct. 1890 daarna M. v. d. Maarel tot 1 Oct. 1892, daarna A. Boudewijnse tot 1 Oct 1894, daarna F. Arntzenius.
Comm. Gez. Bijeenk. A. Boudewijnse tot 1 Oct. 1890, daarna M. Bauer tot 1 Oct. 1892, daarna W. van Konijnenburg tot 1894, daarna F. J. du Chattel.

Door onvolledigheid der gegevens, is het wellicht mogelijk dat in deze opgaven eenige onjuistheden voorkomen.

CATALOGUS.

D. A. C. ARTZ.

1837—1890.

1. Gebed vóór het eten.
   toebehoorende aan den Heer J. A. Langerhuijzen, te Amsterdam.

2. Vrijage.
   toebehoorende aan den Heer J. W. Jäger, Den Haag.

3. Aardappelrooien.
   toebehoorende aan den Heer H. W. Mesdag, Den Haag.

ALEX. H. BAKHUIJZEN.

1826—1878.

4. Gezicht op Zoetermeer.
   toebehoorende aan Mej. J. Bakhuijzen, Den Haag.

Mejuffr. G. J. VAN DE SANDE BAKHUIJZEN.

1826—1895.

5. Zonnebloemen.
   toebehoorende aan den Heer J. H. van Eeghen, te Amsterdam.

6. Vruchten.
   toebehoorende aan den Heer J. van de Sande Bakhuijzen, Den Haag.

H. VAN DE SANDE BAKHUIJZEN.

1795—1860.

7. Landschap met vee.

8. Boerenwoning (Interieur).
toebehoorende aan den Heer J. van de Sande Bakhuijzen, Den Haag.

ALEX. BAKKER KORFF.

1824—1882.

9. Morgenlectuur.
toebehoorende aan den Heer J. H. van Eeghen, te Amsterdam.

10. Bijbellezing.
toebehoorende aan den Heer Jac. Ankersmit, te Amsterdam.

11. Hutspotdag.
toebehoorende aan den Heer S. M. Hugo van Gijn, te Dordrecht.

F. BECKER.

1830—1895.

12. Damesportret.
toebehoorende aan den Heer W. Liernur, Den Haag.

C. BEHR.

1812—1895.

13. Het hofje van Niekoop.
toebehoorende aan den Heer H. Kuyl van Gijn, te Scheveningen.

S. VAN DEN BERG.

1812—1891.

14. Het ontginnen der veenen door de monniken te Giethoorn in 1312.
uit de Historische Galerij No. 29.

15. Stalletje.
toebehoorende aan den Heer L. Hardenberg, Den Haag.

H. A. DE BLOEME.

1802—1868.

16. Damesportret.
toebehoorende aan den Heer C. J. van der Oudermeulen, Den Haag.

17. Mansportret.
toebehoorende aan den Heer F. A. G. Graaf van Limburg Stirum Noordwijk, Den Haag.

J. W. VAN BORSELEN.

1825—1892.

18. Gezicht bij Hoog Soeren.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

19. Landschap aan de rivier.
toebehoorende aan den Heer J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk, Den Haag.

J. BOSBOOM.

1817—1891.

20. Boekerij.
uit de Historische Galerij No. 19.

21. Kerk te Trier.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. E. M. Tutein Nolthenius, Amsterdam.

22. Portugeesche Synagoge te Amsterdam.
toebehoorende aan den Heer J. Th. Cremer, Den Haag.

M. BOKS.

1849—1885.

23. Landschap.
toebehoorende aan den Heer J. H. Henkes, te Delfshaven.

24. Landschap, Heide.

25. Berkenboompje.
toebehoorende aan den Heer H. J. van der Weele, Den Haag.

26. Het Duin.
toebehoorende aan den Heer Ph. Zilcken, Den Haag.

R. BURNIER.

1825—1884.

27. Naar de stal.
toebehoorende aan den Heer J. C. Burnier Sr., Den Haag.

28. Maanlicht.
toebehoorende aan den Heer L. Apol, Den Haag.

Jhr. E. J. VAN HEEMSKERK VAN BEEST.

1828—1894.

29. Binnenbrengen van het wrak.
toebehoorende aan Jhr. G. J. Heemskerk van Beest, Den Haag.

30. In volle zee.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

Th. COOL.

1831—1870.

31. Oprichting van de Oost Ind. Compagnie.
uit de Historische Galerij No. 56.

32. Landschap.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. Nijhoff, Den Haag.

R. CRAEYVANGER.

1812—

33. Graaf Willem II sticht het Hof in den Haghe 1250.
uit de Historische Galerij No. 22.

34. Halte.
toebehoorende aan den Heer Ph. Menger, te Utrecht.

M. DESALLE.

1823—1877.

35. Stilleven. Fruit.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. Desalle—Ooms, Den Haag.

Joh. J. DESTRÉE.

1827—1888.

36. Zomeravond.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. W.

37. In de omstreken van 's-Gravenhage.
toebehoorende aan den Heer P. A. Haaxman Jr. Den Haag.

W. A. VAN DEVENTER.

1824—1893.

38. De vierdaagsche zeeslag 1666.
uit de Historische Galerij No. 83.

39. Strandgezicht te Scheveningen.
toebehoorende aan den Heer J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk, Den Haag.

J. F. VAN DEVENTER.

1822—1891.

40. Toltoren te Utrecht.
uit de Historische Galerij No. 5.

CHR. L. DREIBHOLTZ.

1799—1874.

41. Stranding op de Fransche kust.
toebehoorende aan den Heer Joh. Huygens, Den Haag.

A. J. EHNLE.

1819—1863.

42. De Bakkenessekerk.
toebehoorende aan Mr. F. R. Crommelin, te Haarlem.

P. G. TETAR VAN ELVEN.

1823—1895.

43. Dood van Loarence. *Uit Jocelijn van Alph. de Lamartine.*

44. De huwelijksinzegening van Maas Geesteranus (16e eeuw).
toebehoorende aan Mevr. de Wed. P. G. Tetar van Elven, te Scheveningen.

J. C. d'ARNAUD GERKENS.

1823—1892.

45. In de Scheveningsche boschjes. Krijtteekening.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. d'Arnaud Gerkens.

J. VAN GORKOM.

1827—1880.

46. Winter in het Haagsche bosch.

47. Duingezicht te Katwijk.
toebehoorende aan Gen. C. L. W. Moorrees, Den Haag.

P. HAAXMAN.

1814—1891.

48. Johan van Oldenbarnevelt wordt zijn doodvonnis aangezegd.
toebehoorende aan den Heer H. Waaning, te Haarlem.

F. H. DE HAAS.

1832—1895.

49. Strand.
toebehoorende aan den Heer J. G. Smits, Den Haag.

J. G. HANS.

1826—1891.

50. Vischbunnen.

toebehoorende aan den Heer Ev. Moll, te Rijswijk.

J. HARTOGENSIS.

—1865.

51. Beijersch Landschap (aquarel).

toebehoorende aan Mevr. de Wed. C. Vosmaer—Clant, Den Haag.

G. J. HOFFMAN.

1833—1873.

52. Stilwater.

53. Op de rivier.

toebehoorende aan den Heer H. G. F. Hoffman, Den Haag.

J. HOLSWILDER.

1851—1890.

54. Hondje.

toebehoorende aan den Heer Fred. J. du Chattel, Scheveningen.

55. Hooien.

toebehoorende aan Mevr. de Wed. Artz—Schemel, Den Haag.

J. HOPPENBROUWERS.

1819—1866.

56. Lambert Neliszoon van Westzanen (1574).

uit de Historische Galerij No. 48.

Barth. VAN HOVE.

1790—1870.

57. De Saaihal te Leiden.
uit de Historische Galerij No. 38.

Hub. VAN HOVE.

1814—1866.

58. De strijkster.
toebehoorende aan den Heer Trossarello, Den Haag.

59. Interieur.
toebehoorende aan den Heer Annokkee, Scheveningen.

Joh. Hub. VAN HOVE Bzn.

1827—1881.

60. Trouwplechtigheid op het Haagsche Stadhuis.
toebehoorende aan den Heer J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk, Den Haag.

61. In het Stadhuis te 's-Gravenhage.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

Joh. JONGKIND.

1819—1891.

62. Zeegezicht.
toebehoorende aan de Heeren E. J. v. Wisselingh & Co., Amsterdam.

J. W. F. KAGCHEL.

1827—1873.

63—64. Portretten van den Heer Willem Hagen en zijne echtgenoote.
toebehoorende aan den Heer F. H. van Malsen, Den Haag.

HERMAN TEN KATE.

1822—1891.

65. Beleg van Alkmaar 1573.
uit de Historische Galerij No. 47.

66. De Capitulatie.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

67. Terugkomst van de Jacht.
toebehoorende aan den Heer Jac. Ankersmit, te Amsterdam.

Joh. M. TEN KATE Mzn.

1860—1897.

68. Aan het strand te Scheveningen.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

J. DANIEL KOELMAN.

1831—1857.

69. In de marmergroeven van Carrara.
toebehoorende aan Jhr. C. L. M. Smissaert, Den Haag.

70. Ochtend.
toebehoorende aan den Heer W. S. . . ., Den Haag.

Ph. KOELMAN.

1818 – 1893.

71. In de Campagna.
toebehoorende aan den Heer W. S. . . . . . Den Haag.

E. KOSTER.

1817 – 1892.

72. Ontdekking van Australië door Abel Tasman 1642.
uit de Historische Galerij No. 71.

C. KRUSEMAN.

1797 -- 1857.

73. De drie Zusters.
toebehoorende aan den Heer J. D. Kruseman, Den Haag.

74. Bedevaartgangster.
toebehoorende aan de Dames Reesse, te Amsterdam.

75. Opstanding van Christus.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. Ising, Den Haag.

J. Th. KRUSEMAN.

1835 – 1895.

76. Gezicht op de Engelsche kust.
toebehoorende aan den Heer J. D. Kruseman, Den Haag.

W. J. MARTENS.

1839 – 1895.

77. Rabbi.

toebehoorende aan den Heer Taco Mesdag Kzn., Scheveningen.

A. MAUVE.

1838 – 1888.

78. Op de heide.

toebehoorende aan den Heer J. H. van Eeghen, te Amsterdam.

79. Moestuin.

toebehoorende aan den Heer J. P. van den Schilden, Rotterdam.

80. Portret.

toebehoorende aan den Heer H. Savry, te Haarlem.

81. Naar huis.

toebehoorende aan Mevr. Douair. R. Barsse. van Lijnden, Den Haag.

J. J. VAN DER MAATEN.

1820 – 1879.

82. Oogsttijd.

toebehoorende aan de fam. van wijlen den Heer J. F. Metzelaar.

A. MADLENER.

1826—1890.

83. Winter.

84. Zomer.
toebehoorende aan den Heer M. Madlener, Den Haag.

E. A. V. A. VAN DER MEER.

1846—1889.

85. Winterlandschap.
toebehoorende aan Dr. J. Coert, Den Haag.

86. Landschap.
toebehoorende aan Jhr. G. W. J. van Spengler, Den Haag.

J. MESKER.

1843—1892.

87. Lijst met lithographiën.
toebehoorende aan de Heeren S. Lankhout & Co.

TH. MESKER.

1845—1894.

88. Kaartspelers.
toebehoorende aan den Heer M. M. Couvée Jr., Den Haag.

89. Portret van A. Mauve.
toebehoorende aan den Heer C. Bergsma, te Rotterdam.

L. MEIJER.

1809—1866.

90. Zeeslag bij Vlissingen.
uit de Historische Galerij No. 45.

91. Naoogen.
toebehoorende aan den Heer C. Fellinger, te Amsterdam.

92. Kalme Zee.
toebehoorende aan den Heer Jac. Ankersmit, te Amsterdam.

Joz. NEUHUIJS.

1841—1890.

93. Haven te Enkhuizen.
toebehoorende aan den Heer W. Roelofs, Den Haag.

P. OYENS.

1842—1894.

94. Stilleven.

95. Op het pad.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. P. Oyens, te Brussel.

Nic. PIENEMAN.

1810—1860.

96. Joost v. d. Vondel
uit de Historische Galerij No. 88.

97. Dood van de Ruyter.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

98. Ziekbed van Willem I na den aanslag van Jaureguy.
toebehoorende aan den Heer P. Meeth, te Utrecht.

J. W. PIENEMAN.

1779—1853.

99. Uit den tijd der Belgische Revolutie.
toebehoorende aan den Heer W. F. L. . . . , te Amsterdam.

A. PLEIZIER.

1819—1879.

100 Zeegezicht.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. P. Tetar van Elven, te Scheveningen.

B. DE POORTER.

1811—1880.

101. Graaf Willem II, Roomsch Koning, doet zich op de Poorterrolle te Utrecht inschrijven (1249)
uit de Historische Galerij No. 21.

102. Portret.
toebehoorende aan den Heer L. H. J. J. Mazel, Den Haag.

M. C. VAN DE POLL.

1840—1865.

103. Boerderij van Pex onder Loosduinen.

104. Nettenbreier op den Sliedrechtschen dijk.
toebehoorende aan den Heer W. J. P. van de Poll Den Haag.

Ch. ROCHUSSEN.

1814—1894.

105. Russisch gezantschap.
uit de Historische Galerij No. 58.

106. Jaarmarkt te Utrecht.
uit de Historische Galerij No. 17.

107. Belegering van 's Hertogenbosch.
uit de Historische Galerij No. 63.

W. TJARDA VAN STARKENBORG.

1823—1885.

108. Landschap met vee.
toebehoorende aan Jhr. S. Tjarda van Starkenborg, te Heelsum.

H. SCHEERES.

1829—1864.

109. Binnenhuis uit de 17e eeuw.

110. idem.
toebehoorende aan den Heer J. Anjema.

A. SCHELFHOUT.

1787—1870.

111. Winter.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

112. IJsgezicht.
toebehoorende aan den Heer J. A. Langerhuizen, te Amsterdam.

113. Wintergezicht.
toebehoorende aan den Heer Jac. Ankersmit, te Amsterdam.

T. SCHELTEMA.

1831—1867.

114. Jan Pieter Sweelinck (organist).
uit de Historische Galerij No. 65.

C. S. STORTENBEKER.

1838—1858.

115. Doode Haan.
toebehoorende aan H. M. de Koningin.

116. Vogels.
toebehoorende aan den Heer C. P. del Campo, Den Haag.

W. DE FAMARS TESTAS.

1835—1896.

117. Gezicht op Tamiëh, Egypte.

118. Binnenhof van het huis van Abou Antika te Damaskus
toebehoorende aan Mevr. de Famars Testas, te Arnhem.

J. C. TOM.

1813—1894.

119. Vechtende Stieren.
toebehoorende aan Mevr. Gebel—Landry, Den Haag.

H. VALKENBURG.

1826—1896.

120. Huiselijke bezigheden.
toebehoorende aan den Heer J. A. Langerhuizen, te Amsterdam.

121. Landschap.
toebehoorende aan den Heer H. W. Mesdag, Den Haag.

P. VERTIN.

1820—1894.

122. Huis Cuilenburg te Brussel.
uit de Historische Galerij No. 42.

SAM. L. VERVEER.

1813—1876.

123. Muiden (10e eeuw.)
uit de Historische Galerij No. 14.

124. Gezicht te Zutphen.
toebehoorende aan de familie Verveer, Den Haag.

125. Gezicht te Katwijk.
toebehoorende aan den Heer A. Kogel, te Amsterdam.

126. Scheveningsch buurtje.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. Mr. N. J. W. Smallenburg, Den Haag.

MARG. VOGEL-ROOSENBOOM.

1843—1896.

127. Tulpen.

128. Rozen.
toebehoorende aan den Heer J. G. Vogel, te Voorburg.

J. A. VROLIJK.

1834—1862.

129. Strandgezicht.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. M. Vrolijk—Kruyt, Den Haag.

J. VROLIJK.

1846—1894.

130. Melkbocht.

131. Landweg.
toebehoorende aan Mevr. de Wed. M. Vrolijk—Kruyt, Den Haag.

A. WALDORP.

1802—1866.

132. Inneming van den Briel.
uit de Historische Galerij No. 44.

133. Gezicht op Overschie.
toebehoorende aan den Heer J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk, Den Haag.

J. WEISSENBRUCH.

1822—1880.

134. Marykerk te Utrecht.
Uit de Historische Galerij No. 16.

135. De nieuwe markt te Amsterdam.
toebehoorende aan Mr. J. P. R. Tak van Poortvliet, Den Haag.

136. Kasteel in Staats Vlaanderen.
toebehoorende aan Mr. A. van Naamen van Eemnes, Den Haag.

ALEX. WÜST.

1837—1876.

137. Opkomende maan in Noorwegen.
toebehoorende aan den Heer W. C. Nakken, Den Haag

138. Landschap.
toebehoorende aan den Heer W. Oppenoorth, Den Haag.

A. J. WIJNGAARDT.

1808—1887.

139. Landschap.
toebehoorende aan den Heer H. W. Mesdag, Den Haag.

P. WIJNGAARDT.

1816—1893.

140. Muziekavond.
toebehoorende aan den Heer J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk, Den Haag.

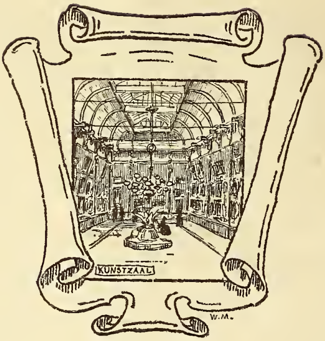
KUNSTZAAL
W.M.